

Konflikt mezi rehkem zahradním (*Phoenicurus phoenicurus*) a rehkem domácím (*Phoenicurus ochruros*) na společném hnízdišti

Conflict between the Redstart (Phoenicurus phoenicurus) and the Black Redstart (Phoenicurus ochruros) at a shared nest site

Miroslav Král

Valšův Důl 499, CZ-783 86 Dlouhá Loučka

Král M. 2001: Konflikt mezi rehkem zahradním (*Phoenicurus phoenicurus*) a rehkem domácím (*Phoenicurus ochruros*) na společném hnízdišti. *Sylvia* 37: XX–XX.

V letech 1998 a 1999 bylo sledováno hnízdění páru rehka domácího a rehka zahradního, jejichž hnízda byla od sebe vzdálena v prvním roce pouze 14 cm a ve druhém roce 5 m. Mezi samci rehka zahradního a rehka domácího bylo v obou hnízdních sezónách často pozorováno agresivní chování včetně kontaktních soubojů ve vzduchu i na zemi. V roce 1998 po vylíhnutí mláďat v hnízdě rehka domácího samec rehka zahradního opakovanými útoky vyhnal hnízdní pár rehka domácího, adoptoval jejich mláďata, řádně o ně pečoval na hnízdě a krmil je i po vylétnutí z hnízda. O několik dnů později o vylíhlá mláďata rehka zahradního pečovala pouze jejich vlastní matka, ale vlastní otec – samec rehek zahradní je nikdy nekrmil. V roce 1999 vznikla po vzájemných soubojích pomyslná teritoriální hranice mezi oběma páry v poloviční vzdálenosti mezi hnízdy. Později byl pozorován útok samice rehka zahradního proti samci rehka domácího, který se přiblížil na 2 m k její hnízdní budce. V období krmení mláďat byl pozorován útok samce rehka domácího 15 m od vlastního hnízda ve svém potravním teritoriu proti samci rehka zahradního, který teritoriální hranici porušil.

In 1998 and 1999, breeding of a pair of the Black Redstart and a pair of the Redstart which placed their nests 14 cm from each other in the first year and 5 m in the second year, was observed. Aggressive behaviour, including contact fights both in the air and on the ground, between the males was often recorded in the two breeding seasons. After the Black Redstart young had hatched in 1998, the Redstart male drove out the Black Redstart male by repeated attacks, adopted the young and took care of them properly both in the nest and after fledging. The several days later hatched Redstart young were cared for only by the female. In 1999, an imaginary territory border was established after mutual fights at the half distance between the nests. Later on, an attack of the Redstart female against the Black Redstart male which appeared 2 m from her nest box was observed. The Black Redstart male attacked the Redstart male within its territory (15 m from the nest) during the period of feeding of nestlings.

Keywords: Redstart, *Phoenicurus phoenicurus*, Black Redstart, *Phoenicurus ochruros*, interspecific aggression, interspecific adoption of the nestlings

Pozorné pozorování příbuzných druhů na společném hnízdišti přináší téměř vždy velmi zajímavá zjištění. Chci proto tímto článkem stručně informovat o chování párů rehka zahradního (*Phoenicurus phoenicurus*) a rehka domácího (*Phoenicurus ochruros*) na společném hnízdišti. Pozorování byla prováděna ve dvou hnízdních sezónách (1998 a 1999) v osadě Valšův Důl u Dlouhé Loučky v předhůří Jeseníků. Hnízdní biotop tvořil dvorek a zahrádka u rodinného domku. Hned za dvorkem byl starý smíšený les a za zahrádkou školka sazenic lesních dřevin.

V roce 1998 zahnízdil pár rehka zahradního jen 14 cm vedle hnízda rehka domácího. Obě hnízda byla postavena pod střechou verandy ve vzdálenosti přibližně 2 m vedle dveří a 2,3 m vysoko nad zemí. Samice rehka domácího (dále jen RD) započala se stavbou hnízda v polobudce vpravo vedle střešního trámu dne 18. 4. První vejce snesla do hnízda 29. 4. a poslední, tj. páté vejce 3. 5. Jejím partnerem byl jednoletý šedě zbarvený samec RD.

Samice rehka zahradního (dále jen RZ) započala se stavbou hnízda ve starém hnízdě jiříčky obecné (*Delichon urbica*) vlevo vedle střešního trámu dne 1. 5., tj. v době, kdy samice RD ještě snášela vejce. Dne 5. 5. snesla samice RZ první a dne 10. 5. poslední šesté vejce.

8. 5. jsem pozoroval samce RZ, jak prudkým náletem zaútočil na samce RD sedícího na střeše verandy hned nad hnízdy. Samec RD před napadením vzletl a okamžitě útok opětoval. Po vzájemném napadení odletěl samec RZ směrem k lesu a samec RD na opačnou stranu do zahrádky. Podobná vzájemná napadání, při nichž byl zpravidla prvním agresorem samec RZ, jsem pozoroval později vícekrát.

Jakmile začali rodiče RD krmit svá mláďata, započal samec RZ útočit i na

samici RD. V průběhu tří dnů od vylíhnutí mláďat agresivita samce RZ i frekvence jeho útoků proti páru RD prudce vzrostly. Samec i samice RD měli stále menší šanci nakrmit svá mláďata. Třetí den samec RZ střídavě zaháněl rodiče RD a krmil jejich mláďata. Pětidenní mláďata krmil již téměř výhradně adoptivní samec RZ. Samec RD se krmení vlastních mláďat na hnízdě vzdal a začal zpívat na střeše vedlejšího domku. Samice RD se nadále snažila svá mláďata krmit, ale dařilo se jí to jen výjimečně, když samec RZ neměl polobudku s mláďaty pod vizuální kontrolou. Samec RZ krmil intenzivně adoptovaná mláďata i po jejich vylétnutí z hnízda. Krmení vlastních mláďat se samec RZ neúčastnil a ta byla na hnízdě i po vylétnutí z hnízda krmena pouze samicí RZ, tj. vlastní matkou.

V roce 1999 zahnízdila samice RD s víceletým samcem RD, který měl zřetelné bílé pole v křídle a černé hrdlo. Se stavbou hnízda započala ve druhé polovině dubna ve stejné polobudce jako předešlého roku. V téže době začal samec RZ obhajovat prázdnou budku na kůlně ve vzdálenosti 5 m od hnízda RD a předváděl zde rituál vábení. Samec RD, který byl již v páru, na to reagoval útoky proti samci RZ. Pokud byl samec RZ napaden ve vzdálenosti přibližně do 2 m od své budky, potom se nevzdal, útok opětoval a samce RD zahnal. Při těchto vzdušných soubojích docházelo někdy i k vzájemnému fyzickému napadení zobáky a drápek za hlasitého hašteření. Několikrát jsem pozoroval, jak se oba rivalové při vzdušném souboji do sebe zasekli zobáky a drápek a poté v přemetech spadli do trávy ve dvoře a na zemi pokračovali ještě několik sekund v opravdové rvačce, než se dali na ústup každý ke své budce a do prostoru za ní. Tak se mezi oběma páry postupem času vytvořila ve dvoře pomyslná teritoriální hranice, kterou samci a samice RD i RZ zpravidla respek-

tovali. Pár RZ vyletoval ze dvora za potravou severním a východním směrem, tj. do lesa a do východní části zahrádky a lesní školky. Pár RD lovil potravu západním a jižním směrem od dvora, tj. kolem sousedního domu a v jižní části zahrádky a lesní školky. Dvakrát jsem pozoroval, jak samec RZ porušil potravní teritorium RD v jižní části zahrádky ve vzdálenosti asi 15 m od hnízda RD. Když na něj samec RD v těchto místech zaútočil, samec RZ vždy závčas vzlétl a aniž by došlo k vzájemnému střetu, odletěl do svého potravního teritoria ve východní části lesní školky.

U budky obhajované samcem RZ v roce 1999 se samice RZ objevila prvně 24. 4. Dne 29. 4. jsem pozoroval útok samice RZ v blízkosti své budky proti samci RD, který se při výletu ze své polobudky přiblížil asi na 2 m k budce RZ. Samec RD reagoval na útok samice RZ okamžitým obratem a odletem do jižní části zahrádky, přičemž samice RZ jej asi 6 m pronásledovala a výhrůžně hlasitě varovala.

Vyhánění samce RD od vlastního hnízda samcem RZ s následnou adopcí jeho mláďat pozorovali také Robert & Toulon

(1984). Avšak v jejich případě se jednalo o nespářeného samce RZ, který toleroval samici RD. Na základě těchto i vlastních zjištění lze předpokládat, že mezidruhové bariéry mezi těmito dvěma příbuznými druhy se ještě stále vyvíjí.

Proč ale samec RZ při výše popsaném pozorování opustil vlastní samici, nekrmil vlastní mláďata, ale krmil mláďata RD 14 cm vedle vlastního hnízda? Pouze se domnívám, že hlasové projevy mláďat RD v tak nepatrné vzdálenosti od hnízda RZ, v němž v té době ještě probíhala inkubace vajec, mohly být klíčovým podnětem ke spuštění chování péče o mláďata u samce RZ.

LITERATURA

Robert J. C. & Toulon D. 1984: Notes sur le comportement d'un couple mixte de rougequeue (*Phoenicurus ochruros* et *Phoenicurus phoenicurus*). *Aves* 21: 105–108.

Došlo 10. ledna 2001, přijato 27. února 2001.
Received January 10, 2001; accepted February 27, 2001.